

**MILLIY IQTISODIYOTIMIZDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI
BILAN TA'MINLANGANLIK HOLATI**

Axmedova Nilufar Farxodovna ¹

¹ TATU Qarshi filiali "ATDT" kafedrasida o'qituvchisi

Susanna Serverovna ¹

¹ Qarshi dizayner va texnologlarni tayyorlash texnikumi o'quv
tarbiyaviy ishlar buyicha direktor o'rinbosari Xoliqova

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:05.02.2025

Revised: 06.02.2025

Accepted:07.02.2025

KALIT SO'ZLAR:

valyuta rezervlari,
erksport, ish haqi, limit,
juft regressiya import.

Oziq-ovqat sanoati milliy iqtisodiyotda va umumiy sanoatda muhim o'rin tutadi, chunki u nafaqat aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlaydi, balki iqtisodiyotning ko'plab boshqa tarmoqlari bilan o'zaro bog'liq holda rivojlanadi.

KIRISH. Oziq-ovqat sanoati milliy iqtisodiyotda va umumiy sanoatda muhim o'rin tutadi, chunki u nafaqat aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlaydi, balki iqtisodiyotning ko'plab boshqa tarmoqlari bilan o'zaro bog'liq holda rivojlanadi.

Oziq-ovqat sanoati iqtisodiyotga quyidagi yo'nalishlarda hissa qo'shishini keltirib o'tishimiz mumkin:

1. Ish o'rinlari yaratish:

Oziq-ovqat sanoati katta mehnat resurslarini jalb qiladi, chunki u turli yo'nalishlarda (ishlab chiqarish, qo'shimcha ishlov berish, saqlash, tarqatish va savdo) ko'p ish o'rinlarini yaratadi. Bu jarayon qishloq hududlarida ham, shaharlarda ham ishlab chiqarishni ta'minlaydi.

2. Qishloq xo'jaligi bilan o'zaro bog'liqlik:

Oziq-ovqat sanoati qishloq xo'jaligining asosiy mahsulotlarini (meva, sabzavot, g'alla,

sut, go'sht va xokazolar) qayta ishlaydi, shu orqali qishloq xo'jaligi tarmog'ini qo'llab-quvvatlaydi. Oziq-ovqat sanoatining rivojlanishi qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talabni oshiradi va uning samaradorligini ko'tarishga imkon beradi.

3. Mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligi:

Oziq-ovqat sanoati mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish va ularning o'z vaqtida tarqatilishi aholining sog'lig'i va umumiy farovonligi uchun zarurdir. Sanoatning samarali faoliyati mamlakatning tashqi bozorlarga oziq-ovqat mahsulotlari import qilishga qaramligini kamaytiradi.

4. Eksport va savdo:

Oziq-ovqat sanoati ko'pgina mamlakatlarda eksport uchun muhim tarmoq hisoblanadi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari va ulardan tayyorlangan oziq-ovqat mahsulotlarini eksport qilish orqali mamlakat xalqaro bozorlarda raqobatbardosh bo'lishi mumkin. Eksportdan tushgan daromad milliy valyuta rezervlarini ko'paytirib, iqtisodiyotga yangi sarmoyalar kiritish uchun zamin yaratadi.

5. Texnologik innovatsiyalar va samaradorlik:

Oziq-ovqat sanoati zamonaviy texnologiyalarni joriy qilishni talab qiladi. Innovatsiyalar ishlab chiqarish jarayonini yaxshilash, mahsulotlarning sifatini oshirish va xaridorlarga yangi mahsulotlar taqdim qilish imkoniyatini beradi. Texnologik rivojlanish sanoatning global raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

6. Iste'molchilarning ehtiyojlari va talablari:

Oziq-ovqat sanoati iste'molchilarning turli ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan bo'lib, bu nafaqat turli xil mahsulotlar ishlab chiqarish, balki ularning sifatini nazorat qilish, ekologik toza va organik mahsulotlarga bo'lgan talabni qondirishga yo'naltirilgan.

7. Mahalliy bozorni rivojlantirish:

Oziq-ovqat sanoati mahalliy bozorni mahsulotlar bilan ta'minlashga yo'naltirilgan, bu esa ichki bozorni rivojlantirishga va aholini qo'llab-quvvatlashga imkon beradi.

Shu sababli, oziq-ovqat sanoati milliy iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri hisoblanadi, chunki u aholini zaruriy oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlab, iqtisodiy rivojlanishga katta hissa qo'shadi.

Umuman olganda milliy iqtisodiyot deganda muayyan bir mamlakatning iqtisodiy tizimi, ya'ni barcha iqtisodiy faoliyatlar va resurslarning samarali taqsimlanishi va boshqarilishi tushuniladi. Bu mamlakat doirasida ishlab chiqarish, iste'mol, savdo, xizmatlar ko'rsatish, moliyaviy faoliyatlar va davlat siyosati orqali iqtisodiy hayotning tashkil etilishi bilan

bog‘liq jarayonlarni o‘z ichiga oladi.

Milliy iqtisodiyot quyidagi asosiy elementlardan tashkil topadi¹³:

- Ishlab chiqarish. Ishlab chiqarish bu tovarlar va xizmatlarni yaratish jarayonidir. Milliy iqtisodiyotda korxonalar va tashkilotlar turli sohalarida ishlab chiqarish faoliyati bilan shug‘ullanib, ichki va tashqi bozor uchun mahsulot va xizmatlar yaratadilar.

- Iste‘mol. Iste‘mol bu jamiyat a‘zolarining turli tovarlar va xizmatlardan foydalanishi jarayonidir. Iste‘mol milliy iqtisodiyotning asosiy maqsadlaridan biri bo‘lib, iste‘molchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun ishlab chiqarish jarayoni amalga oshiriladi.

- Sarmoyalar. Sarmoyalar milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Ular yangi ishlab chiqarish obyektlarini qurish, texnologiyalarni joriy qilish, ta‘lim va tadqiqotlarga sarmoya kiritish orqali iqtisodiyotning o‘sishiga hissa qo‘shadi.

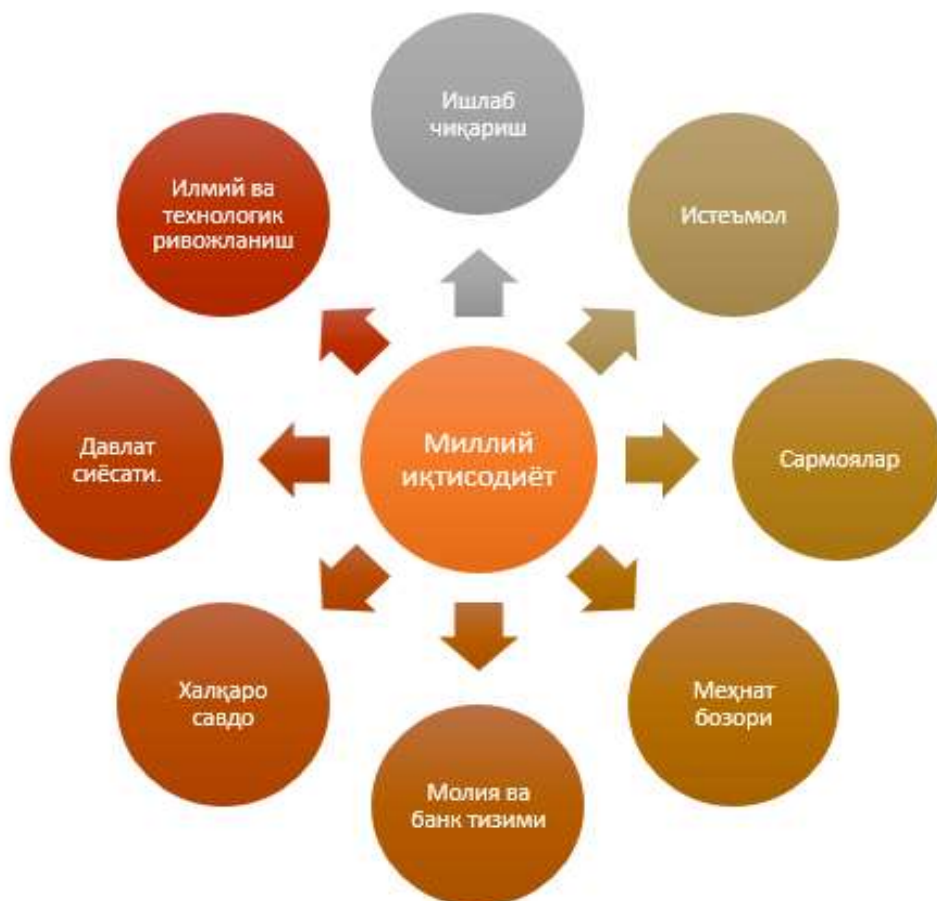
- Mehnat bozori. Milliy iqtisodiyot mehnat bozori orqali ishchi kuchi va uning samaradorligiga bog‘liq. Ish o‘rinlarining yaratilishi, ish haqlari, ishsizlik darajasi kabi iqtisodiy omillar iqtisodiyotning ahvolini belgilaydi.

- Moliya va bank tizimi. Milliy iqtisodiyotning moliyaviy qismi banklar, moliyaviy tashkilotlar, sug‘urta kompaniyalari va davlat budjeti orqali boshqariladi. Bu tizim sarmoyalarni jalb qilish, kredit berish, davlat xarajatlarini moliyalashtirish kabi jarayonlar orqali iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlaydi.

- Xalqaro savdo. Milliy iqtisodiyot tashqi savdo faoliyati bilan ham bog‘liq. Bu mamlakatning eksport va import faoliyati, ya‘ni tovar va xizmatlarni xorijiy bozorlarga sotish va xorijiy mahsulotlarni ichki bozorga kiritish jarayonlarini o‘z ichiga oladi.

- Davlat siyosati. Iqtisodiy siyosat milliy iqtisodiyotning rivojlanish yo‘nalishlarini belgilaydi. Davlat soliq siyosati, bojxona siyosati, bozorni tartibga solish, inflyatsiyani nazorat qilish va ijtimoiy siyosat orqali iqtisodiyotning turli sohalarida barqarorlik va rivojlanishni ta‘minlaydi.

- Ilmiy va texnologik rivojlanish. Texnologik innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar milliy iqtisodiyotning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Yangi texnologiyalarni joriy etish va tadqiqotlarga sarmoya kiritish orqali ishlab chiqarishni optimallashtirish va yangi bozorlar ochish mumkin.

Milliy iqtisodiyotning asosiy elementlar.

Umuman olganda, milliy iqtisodiyot deganda mamlakatning barcha iqtisodiy faoliyatlari, ularning o‘zaro bog‘liqligi va iqtisodiy rivojlanishning asosiy jarayonlari tushuniladi. Bu jarayonlarda ishlab chiqarish, iste‘mol, savdo va sarmoyalar muhim rol o‘ynaydi va ular davlat tomonidan samarali boshqariladi.

Respublikamizda myctaqqillikka erishilgan dastlabki davrlardanoq oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishga asosiy etibor qaratildi, yani oziq-ovqat mustaqilligini taminlash, aholiga yzlykciz va yetarli hajmdagi oziq-ovqat mahcylotlarini etkazib berish davlatning fuqorolari oldidagi asosiy vazifalardan biri etib belgilandi. Hozirgi kynda oziq-ovqat canoati milliy iqticodiyotning oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqaradigan keng tarmoqli cohalaridan biri hicoblanib, yning tarkibida go’sht, syt, yog‘-moy, baliq

mahsulotlari, bo'g'doy mahsulotlari, makaron, meva-sabzavot konservalari, sharbatlar, turli-tuman ichimliklar, shakar, qandolatchilik mahsulotlari, non va boshqa istemol mahsulotlari ishlab chiqaradigan korxonalaridan tashkil topgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. «Xalq so'zi» gazetasi, 2018 yil 29 dekabr № 271-272 (7229-7230) soni
2. Egger, P., (2002). An Econometric View of the Estimation of Gravity Models and the Calculation of Trade Potentials. *World Economy*, 25(2), 297–31
3. Determinants of FDI inflows: the case of Russian regions. *Ekonomika regiona [Economy of Region]*, 12(4), 1244–1252.
4. Ibragimov N.N. (2021, April). AN IMITATION MODEL OF THE DEVELOPMENT OF PUBLIC UTILITIES. In *Archive of Conferences* (Vol. 19, No. 1, pp. 18-20).
5. Ibragimov N.N. (2021, April). EMPIRICAL MODELING OF PUBLIC UTILITIES. In *Archive of Conferences* (Vol. 18, No. 1, pp. 19-20).
6. Ibragimov N.N. (2021, April). ECONOMETRIC MODELING OF PUBLIC UTILITIES. In *Archive of Conferences* (Vol. 20, No. 1, pp. 54-55).
7. Yusupovna Yu.M. Qashqadaryo viloyati iqtisodiy taxlili. ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF(2023)-3,778 Volume-1, Issue-11li.371-374
8. Muxammadiyeva Yu. Yu. ECONOMIC ANALYSIS OF THE REGION'S POWER TO ATTRACT FOREIGN INVESTMENTS. *JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN*. 239-243
9. Nusriddinovich, I. N., & Ilhomkhojayevna, A. N. (2022). CYBER THREATS, VULNERABILITIES AND RISKS IN ECONOMIC SECTORS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(9), 139-140.
10. Yusupovna Yu.M. Qashqadaryo viloyati salohiyatini iqtisodiy tahlil ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF(2023)-3,778 Volume-1, Issue-11li.371-374
11. Muxammadiyeva Yu.Yu. ECONOMIC ANALYSIS OF THE REGION'S POWER TO ATTRACT FOREIGN INVESTMENTS. *JOURNAL OF SCIENCE-INNOVATIVE RESEARCH IN UZBEKISTAN*. 239-243

12. Ibragimov, N., Amirov, A., & Abduraxmanov, V. (2022). AXBOROT TIZIMLARINING TAHDIDGA ZAIFLIGI. *Zamonaviy dunyoda amaliy fanlar: Muammolar va yechimlar*, 1(28), 15-18.

13. Ibragimov, N. N. (2021, April). AN IMITATION MODEL OF THE DEVELOPMENT OF PUBLIC UTILITIES. In *Archive of Conferences* (Vol. 19, No. 1, pp. 18-20).

14. Ibragimov, N. N. (2021, April). EMPIRICAL MODELING OF PUBLIC UTILITIES. In *Archive of Conferences* (Vol. 18, No. 1, pp. 19-20).

15. Ibragimov, N. N. (2021, April). ECONOMETRIC MODELING OF PUBLIC UTILITIES. In *Archive of Conferences* (Vol. 20, No. 1, pp. 54-55).

